

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska (spr.)
Sędziowie	sędzia Małgorzata Pasek sędzia Elżbieta Czaja
Protokolant: st. prot. sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2020 r. w Lublinie

sprawy A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 11 września 2019 r. sygn. akt IV U 158/19

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Małgorzata Pasek

Sygn. akt III AUa 742/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 12 lutego 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018r. poz. 1270) oraz §4 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8 poz. 43) odmówił A. B. przyznania prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Od decyzji tej odwołanie złożył ubezpieczony A. B. wnosząc o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu stanowiska wskazał, że przed 1 stycznia 1999r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach w Odlewni

(...) w S. w latach 1975-1977, w Spółdzielni (...) w W. od 17 sierpnia 1977r. do 20 lutego 1983r. oraz w (...) Sp. z o.o. w S. od 1 września 1989r. do 31 sierpnia 2011r.

Wyrokiem z dnia 11 września 2019 roku Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wnioskodawcy A. B. prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2019 roku, w punkcie II Sąd Okręgowy zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz A. B. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i ich ocenie prawnej.

Ubezpieczony A. B. ur. (...), w dniu 30 stycznia 2019r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury. Na podstawie przedłożonych do wniosku dokumentów organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat. Do pracy w warunkach szczególnych organ rentowy nie zaliczył żadnego okresu zatrudnienia. Z uwagi na brak wymaganego ustawą stażu pracy w szczególnych warunkach decyzją z 12 lutego 2019r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania emerytury (k.12 akt emerytalnych).

W toku postępowania odwoławczego Sąd ustalił, że ubezpieczony A. B. podjął z dniem 13 stycznia 1975r. zatrudnienie w Odlewni (...) w S. jako pracownik fizyczny. W początkowym okresie zatrudnienia ubezpieczony był oddelegowany do Huty w O.. Pracował tam jako hartownik przy piecach (zeznania ubezpieczonego k.25v akt sprawy). Po zakończeniu pracy w Hurtowni w O. A. B. został oddelegowany przez pracodawcę do pracy w Hucie na terenie dawnej NRD. Na terenie NRD ubezpieczony pracował na formiarni, a także przy czyszczeniu i szlifowaniu detali (zeznania świadków: J. R. i Z. K. k.26v akt sprawy). Prace te ubezpieczony wykonywał do 4 kwietnia 1977r. Po zakończeniu pracy na terenie NRD, A. B. powrócił do pracy w Odlewni (...) w S. i powierzono mu stanowisko transportowego na oczyszczalni detali. Sąd Okręgowy ustalił, że W wymienionym zakładzie pracy ubezpieczony był zatrudniony do 30 czerwca 1977r. Z dniem 17 sierpnia 1977r. ubezpieczony podjął zatrudnienie w Spółdzielni (...) w W. na stanowisku traktorzysty (świadcstwo pracy k.5 akt o ustalenie kapitału początkowego). Na wymienionym stanowisku ubezpieczony pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Ubezpieczony wykonywał pracę jako kierowca ciągnika. Praca ta w okresie wiosenno-letnim polegała na wykonywaniu prac polowych, zaś w okresie jesienno-zimowym ubezpieczony zajmował się odśnieżaniem i wykonywaniem usług transportowych na zlecenie (...) w W. (zeznania świadków T. K. i R. K. (1)). SKR w W. posiadała kilkanaście ciągników. Na wymienionym stanowisku A. B. pracował do 20 lutego 1983r. Po zakończeniu zatrudnienia w (...) w W., tj. z dniem 1 marca 1983r. ubezpieczony rozpoczął pracę jako wartownik na rzecz (...) Sp. z o.o. w S.. Na tym stanowisku pracował do końca sierpnia 1989r. Po tej dacie ubezpieczonemu zostały powierzone obowiązki kierowcy wózka-robotnika transportowego (angaż – w aktach osobowych). Ubezpieczony pracował w magazynie złomu. Co potwierdzają zeznania I. W. i S. Ł. (k.27v-28 akt sprawy). Do obowiązków ubezpieczonego należało przewożenie wózkiem transportowym skrzyń z odpadami poprodukcyjnymi z magazynu na plac, a następnie załadowanie skrzyń na oczekujący samochód ciężarowy. Praca ta wykonywana była głównie na zewnątrz, bez względu na warunki atmosferyczne. Ten sam rodzaj pracy wykonywali wymienieni świadkowie. W czasie tygodnia pracownicy (...) Sp. z o.o. wywozili z magazynu 300 ton złomu, który był ładowany z wózka na naczepy samochodów. Złom był przewożony spalinowymi wózkami widłowymi. Transport złomu był jedynym rodzajem pracy jaki wykonywał ubezpieczony do końca zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w S., tj. do końca 2011r.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci świadectw pracy, akt osobowych z okresu zatrudnienia w Odlewni (...) w S. oraz (...) Sp. z o.o. w S., a także zeznań świadków pozwala na przyjęcie, że A. B. w powyższych zakładach wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Prace wykonywane przez ubezpieczonego w okresie zatrudnienia w Odlewni (...) w S. stanowią pracę w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A, dział III, poz. 23 i 67 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. oczyszczanie odlewów oraz transport wewnętrzny między stanowiskami pracy w wydziałach. Zdaniem Sądu do stażu pracy w szczególnych warunkach zaliczyć należało ponadto okres pracy ubezpieczonego w (...) w W. na stanowisku kierowcy ciągnika. Praca tego rodzaju jest zaliczana do pracy w szczególnych warunkach w myśl wykazu A dział VIII poz.3 załącznika do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w

szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zauważyć nadto należy, że w okresie od 1 września 1989r. do 31 grudnia 1998r. ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach będąc zatrudniony w (...) Sp. z o.o. w S., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako operator wózka widłowego spalinowego przy załadunku złomu, a praca tego rodzaju zaliczona jest do pracy w szczególnych warunkach o czym stanowi wykaz A dział VIII poz.1 załącznika do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, tj. ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe. Zasadnie w ocenie Sądu odwołujący się przywołuje przepisy zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 29 czerwca 1985r. w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach przemysłu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Co prawda, przepisy powyższego zarządzenia nie obowiązują od 1 stycznia 1999r., jednakże spełniają one funkcję pomocniczą w stosunku do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Mają one bowiem charakter uszczegóławiający do przepisów cyt. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. Przepisem, który uszczegóławia powołany wyżej przepis Działu VIII pkt 1 w/w rozporządzenia jest przepis zarządzenia w dziale transport poz. 1 pkt 2, tj. operator maszyn, urządzeń i sprzętu przeładunkowego. Tak określony rodzaj pracy odpowiada, zdaniem Sądu czynnościom, które wykonywał ubezpieczony jako operator wózka widłowego. Zaistniały więc podstawy, aby zaliczyć również ten okres do kategorii pracy w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze Sąd przyjął, że ubezpieczony spełnia przesłanki określone w art. 184 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 3 i § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. do przyznania mu prawa do emerytury wcześniejszej od 1 stycznia 2019r., tj. daty złożenia wniosku o świadczenie.

W tej sytuacji Sąd na podstawie art.477¹⁴ §2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury od 1 stycznia 2019r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie tj:

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających przez przyjęcie, że ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego tj:

art. 184 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., późn. 1383 ze zm.) w zw. z Wykazem A, dział VIII, poz. 3 Załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, późn. 43) poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że ubezpieczony w okresie od 17.08.1977 r. do 20.02.1983 r. pracując jako traktorzysta (kierowca ciągnika) wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe apelant wnosil o: - zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podnosił, że przepis art. 184 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., późn. 1383 ze zm.) stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., póź. 887) pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a w myśl art. 27 w/w ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, póź. 43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. W przedmiotowej sprawie okolicznością sporną było to, czy ubezpieczony legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącym co najmniej 15 lat.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony spełnia tę przesłankę, gdyż w ocenie Sądu do stażu pracy w warunkach szczególnych należało m.in. doliczyć okres pracy ubezpieczonego na stanowisku traktorzysty (kierowcy ciągnika) w Spółdzielni(...) w W. od 17.08.1977 do 20.02.1983.

Z powyższym organ rentowy się nie zgadza i podnosi, że w myśl przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A załącznika do tego rozporządzenia - dział VIII poz. 3 - do pracy w szczególnych warunkach zaliczana jest praca kierowców ciągników w transporcie. Tymczasem ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony będąc kierowcą ciągnika wykonywał prace nie tylko w transporcie, ale również prace polowe - w okresie wiosenno-letnim wykonywał prace polowe, zaś w okresie jesienno-zimowym zajmował się odśnieżaniem i wykonywaniem usług transportowych.

Poglądy głoszone przez Sąd Okręgowy w Siedlcach nie korespondują z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 maja 2017 r., III UK 122/16, powołując się szeroko na dotychczasowe orzecznictwo odnoszące się do rozważanej kwestii wyrażone w wyroku z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15 i z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15, wyraził pogląd, że „w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi (branży) gospodarki ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Nie można więc przyjąć, że istotny dla stwierdzenia wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie rodzaj tej pracy, a bez znaczenia pozostaje okoliczność zatrudnienia pracownika w określonym sektorze gospodarki. Biorąc pod uwagę treść art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, zgodnie z którym za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości psychofizycznej dla zdrowia ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, należy przede wszystkim stwierdzić (ustalić i ocenić), czy konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w różnym stopniu w zależności od tego, w którym dziale przemysłu (gospodarki) jest umiejscowione. Jeżeli bowiem uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia konkretnej pracy wynika właśnie z jej branżowej specyfiki, to należy odmówić tego szczególnego waloru pracy wykonywanej w innym dziale gospodarki. Natomiast w sytuacji, gdy stopień

szkodliwości czy uciążliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest ona wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach szczególnych tylko dlatego, że w załączniku do rozporządzenia została przyporządkowana do innego działu przemysłu (gospodarki). Jeżeli bowiem pracownik w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy innego działu, w ramach którego to działu takie same prace zaliczane są do pracy w szczególnych warunkach, to zróżnicowanie tych stanowisk pracy musiałoby być uznane za naruszające zasadę równości w zakresie uprawnień do ubezpieczenia społecznego pracowników wykonujących taką samą pracę. Z ustanowionej na gruncie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady wynika bowiem nakaz jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w zbliżonej sytuacji oraz zakaz różnicowania w tym traktowaniu bez przyczyny znajdującej należyte uzasadnienie w przepisie rangi co najmniej ustawowej... Zasady sprawiedliwości wymagają przy tym, aby zróżnicowanie prawne podmiotów (ich kategorii) pozostawało w adekwatnej relacji do różnic w ich sytuacji faktycznej jako adresatów danych norm prawnych". Dalej, Sąd Najwyższy stwierdził, że nie można uznać, że praca traktorzysty jest zawsze pracą „w transporcie”, także wówczas, gdy kierujący niczego nie transportuje, lecz wykonuje przy pomocy ciągnika rolniczego prace polowe (np. siew, orze, nawozi, spulchnia glebę itp.) Odmowa zakwalifikowania, jako wykonywanej w szczególnych warunkach, pracy traktorzysty (kierowcy ciągnika rolniczego) w trakcie prac polowych, a nie w transporcie, odpowiada rozumieniu tych przepisów przedstawionemu już wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, LEK nr 1467147; z dnia 13 sierpnia 2015 r., II UK 298/14, LEK nr 1797093; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 121/15, LEK nr 2080883; z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15, LEK nr 2052411; z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15, LEK nr 2108499; z dnia 26 stycznia 2017 r., III UK 51/16, LEK nr 2258032; z dnia 9 lutego 2017 r., III UK 66/16, LEK nr 2238701; z dnia 16 lutego 2017 r., II UK 730/15, LEK nr 2252207; z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 43/16, LEK nr 2258058, czy z dnia 23 lutego 2017 r., I UK 76/16, LEK nr 2252218).

Dodatkowo Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż powyższe stanowisko może znajdować również potwierdzenie w zmianie stanu prawnego. Mianowicie praca traktorzysty w rolnictwie była zaliczana do pracy w pierwszej kategorii zatrudnienia na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, póź. 176 ze zm.). Stanowisko to było wymienione w dziale KVII - „rolnictwo i leśnictwo” załącznika do tego rozporządzenia. Nie znalazło się ono już natomiast w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 13, póź. 86 ze zm.), które weszło w życie z dniem 1 stycznia 1980 r. i uchyliło powołane rozporządzenie z 1956 r. Zatem, gdyby nawet doszło do zaliczenia pracy traktorzysty na podstawie tych przepisów, to zaliczeniu podlega jedynie okres od 17 sierpnia 1977 r. do 1 stycznia 1980 r., tak więc ubezpieczony nadal nie legitymuje się 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego wnioskodawca złożył odpowiedź na apelację, w której domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania. Sąd Okręgowy przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe i ustalił stan faktyczny na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego. Sąd Okręgowy z tak ustalonego stanu faktycznego opartego na zebranych materiałach dowodowych wyprowadził jednak błędne wnioski. Sąd Okręgowy dowolnie ocenił dowody i okoliczności sprawy, a w konsekwencji dokonał ustaleń sprzecznych ze zgromadzonymi dowodami i nieprawidłowo zastosował przepisy prawa.. W sprawie nie zachodziła podstawa do przeprowadzania uzupełniającego postępowania dowodowego bowiem zebrany materiał dowodowy był wystarczający do wyrokowania. Jak wskazał Sąd pierwszej instancji bezspornym w sprawie było, że A. B. osiągnął wiek emerytalny 60 lat, udokumentował wymagany 25-letni ogólny staż ubezpieczenia oraz, że nie był członkiem żadnego z otwartych funduszy emerytalnych. Przepis art. 184 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., póź. 1383 ze

zm.) stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, póź. 43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. W przedmiotowej sprawie okolicznością sporną było to, czy ubezpieczony legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącym co najmniej 15 lat.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony spełnia tę przesłankę, gdyż w ocenie Sądu do stażu pracy w warunkach szczególnych należało m.in. doliczyć okres pracy ubezpieczonego na stanowisku traktorzysty (kierowcy ciągnika) w Spółdzielni (...) w W. od 17.08.1977 do 20.02.1983.

Z powyższym ustaleniem Sądu Okręgowego nie zgadza się organ rentowy.

W myśl przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A załącznika do tego rozporządzenia - dział VIII poz. 3 - do pracy w szczególnych warunkach zaliczana jest praca kierowców ciągników w transporcie. Tymczasem ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony będąc kierowcą ciągnika wykonywał prace nie tylko w transporcie, ale również prace polowe w gospodarstwach rolnych takie jak opryski, orkę, koszenie zboża. Czyli, w okresie wiosenno-letnim, który należy liczyć od kwietnia do końca października każdego roku wykonywał prace polowe, zaś w okresie jesienno-zimowym tj. od listopada, bo wówczas zwyczajowo kończyły się prace polowe, pracował w transporcie, wykonując usługi transportowe oraz zajmował się odśnieżaniem. Sporną kwestią pozostało zatem ustalenie czy wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych wymienione w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. Nr 8 poz. 43) dziale VIII poz 3 przez cały rok, czy w krótszym okresie czasu w skali roku.

Sąd Okręgowy zaliczył wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych cały okres zatrudnienia w SKR. Sąd Apelacyjny nie zgadza się częściowo z takim ustaleniem. Sąd Okręgowy stwierdził, że aby wykazać prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego konieczne jest ustalenie, że wyłącznie prace określone w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku wyżej cytowanego były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu. Zatem na wymienionym stanowisku kierowcy ciągnika wnioskodawca pracował od 17 sierpnia 1977 roku do 20 lutego 1983 roku w pełnym wymiarze czasu pracy. Przy czym aby można było zaliczyć pracę wnioskodawcy na stanowisku kierowcy ciągnika musiałby wykonywać przez cały okres pracę w transporcie bo taka gałąź gospodarki została wymieniona w dziale VIII, rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w/cyt. Ubezpieczony wykonywał pracę jako kierowca ciągnika w polu i takiej pracy rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku nie wymienia jako pracy w szczególnych warunkach. Podobnie z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że każda praca w szczególnych warunkach umiejscowiona jest w konkretnym dziale gospodarki. Z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2017 r., III UK 122/16, opartym szeroko na dotychczasowym orzecznictwie, odnoszącym się do rozważanej kwestii wyrażonym także w wyroku z dnia 13 lipca 2016 r., I UK 218/15 i z dnia 15 listopada 2016 r., II UK 397/15, wynika, że „w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Przyporządkowanie danego rodzaju pracy do określonej

branży ma istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w szczególnych warunkach. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości i przypisanie ich do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale gospodarki jest umiejscowione”. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Najwyższego. Wnioskodawca zeznał, że w SKR wykonywał wszystkie prace zlecone przez rolników a także pracował w transporcie. Z zeznań świadka R. K. (1) wynika, że w okresie zimowym wozili piach na drogę i wykonywali usługi zlecane przez rolników w zakresie przewożenia materiałów budowlanych (k.27v) W tej sytuacji podzielać zeznania świadka który zeznał, że w okresie zimowym były wykonywane prace transportowe Sąd Apelacyjny zaliczył wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach okres od 1 listopada do końca marca jako okres pracy w szczególnych warunkach w transporcie. Z uwagi na to, że praca kierowcy ciągnika przy pracach w polu nie kwalifikuje się do uznania jej za pracę w szczególnych warunkach, to odmówił zaliczenia do tej pracy okresu od kwietnia do końca października każdego roku. Sąd Apelacyjny uznał, że te okresy pokrywają się z okresami wymienionymi przez wnioskodawcę jako praca w polu, uzupełnionymi przez świadka R. K. (1), który zeznał, że praca w transporcie była wykonywana w okresie zimowym. Skoro świadek R. K. zeznał o okresie pracy w transporcie w sposób logiczny i spójny z pozostałym materiałem dowodowym, to Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca udowodnił, że w okresie zimowym wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Trudno zresztą dać wiarę wnioskodawcy, że już w okresie jesiennym wykonywane były stale prace związane z odśnieżaniem. Poza tym w październiku wykonywane są prace rolnicze w polu.

Organ rentowy w apelacji wskazał, że w myśl przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - wykaz A załącznika do tego rozporządzenia - dział VIII poz. 3 - do pracy w szczególnych warunkach zaliczana jest praca kierowców ciągników w transporcie. Tymczasem ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony będąc kierowcą ciągnika wykonywał prace nie tylko w transporcie, ale również prace polowe - w okresie wiosenno-letnim zaś w okresie jesienno-zimowym zajmował się odśnieżaniem i wykonywaniem usług transportowych. Należy w tej sytuacji zgodzić się z organem rentowym, że wnioskodawca nie wykonywał prac w transporcie przez cały rok.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można podzielić stanowiska Sądu pierwszej instancji, że pracę wnioskodawcy na stanowisku kierowcy ciągnika przy wykonywaniu prac polowych można zaliczyć do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Zasadne jest stanowisko organu rentowego, że Sąd pierwszej instancji w zakresie obowiązków wnioskodawcy w wymienionym SKR dokonał wadliwej interpretacji przepisów prawa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego prac wykonywanych w polu nie można zaliczyć do prac wykonywanych w transporcie.

Rację ma apelujący, że kwalifikacja pracy jako pracy w warunkach szczególnych odbywa się na podstawie kryterium stanowiskowo-branżowego. Wnioskodawca twierdzi, że warunek ten nie ma charakteru bezwzględny, że organ rentowy błędnie interpretuje przepisy o szkodliwości warunków w jakich wykonywana jest praca w szczególnych warunkach, że od kryterium branżowego można odstąpić, gdy wykonywana jest praca uznana za szkodliwą dla jednej branży, mimo iż warunki jej wykonywania w innej branży są tak samo szkodliwe. Nie ma racji wnioskodawca w tym względzie, gdyż w rozporządzeniu cyt. wyżej przyjęte zostało kryterium stanowiskowo-branżowe i ma ono zastosowanie w sprawie. Należy stwierdzić, że taka sytuacja występuje przy pracach rolniczych, wykonywanych w polu. W dziale VIII, pod poz. 3 w dziale transportu została wymieniona jako praca w szczególnych warunkach praca kierowcy ciągnika. Praca kierowcy ciągnika przy pracach polowych nie została wymieniona w żadnym dziale rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, w tym nie została wymieniona taka praca w dziale prace różne. W tej sytuacji zarzut apelacji, że Sąd Okręgowy błędnie zakwalifikował pracę kierowcy ciągnika przy pracach polowych w okresie wiosenno-letnim zasługuje na uwzględnienie. Prace transportowe wykonywane były w okresie od 1 listopada 1977 roku do 31 marca każdego następnego roku i łącznie w wymiarze 2 lat 4 miesięcy 24 dni. Sąd Apelacyjny zaliczył do pracy w transporcie, czyli pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, wymienionej w dziale VIII, pod poz. 3, pracę kierowcy ciągnika przy pracach transportowych. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstawy aby zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych pracę kierowcy ciągnika przy pracach w polu od 1 kwietnia do 30 października każdego roku, skoro taka praca nie

została wymieniona w Rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku wyżej cyt. Pełny okres pracy w SKR wynosi od 17 sierpnia 1977 roku do 20 lutego 1983 roku 5 lat 6 miesięcy i 3 dni. Praca w transporcie w tym okresie od 1 listopada do 31 marca każdego roku wynosiła 5 miesięcy, z tym, że w okresie od 1 listopada 1982 roku do 20 lutego 1983 roku wynosiła 3 miesiące 20 dni, a zatem łącznie ta praca wynosiła 28 miesięcy 20 dni, czyli 2 lata 4 miesiące 20 dni. Z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2019 roku III UZP 3/19 wynika, że pracy traktorzysty w rolnictwie wykonywanej w okresie obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 roku (do 1 stycznia 1980 roku) w sprawie zaliczenia pracowników do kategorii zatrudnienia (DZ. U Nr 39, poz. 176 z późn. zm.) nie uważa się za okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. : Dz. U. z 2018 roku, poz. 1270, ze zm.). W tej sytuacji Sąd Apelacyjny z tego okresu przyjął do pracy w warunkach szczególnych tylko ten okres, w którym nie ulegało wątpliwości, że wnioskodawca pracował w transporcie.

Po zsumowaniu pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w warunkach szczególnych, uznanej przez Sąd Okręgowy od 13 stycznia 1975 roku do 30 czerwca 1977 roku w Odlewni (2 lata 5 miesięcy 17 dni), od 1 września 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku (...) Spółce z o.o. w S. (9 lat 4 miesiące) oraz 2 lat 4 miesięcy 20 dni pracy w SKR, uznanej za pracę w szczególnych warunkach przez Sąd Apelacyjny, to wnioskodawca legitymuje się okresem tej pracy w łącznym wymiarze 14 lat 2 miesiące 7 dni. Okoliczność ustalenia pracy w szczególnych warunkach w wymiarze niższym niż 15 lat ma wpływ na to, że nie można było uznać rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego za trafne. Wyżej wskazane okoliczności powodują, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania świadczenia na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie udowodnił bowiem piętnastoletniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach do 1 stycznia 1999 roku. Wobec zmiany wyroku w punkcie I i oddalenia odwołania zasadna była zmiana wyroku odnośnie kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Małgorzata Pasek